

Janja Polajnar Lenarčič

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
Slovenija
janja.polajnarlenaric@ff.uni-lj.si

UDK 81'42:[811.112.2'373.612.2:314.15]

DOI: 10.4312/vestnik.14.45-69

Izvirni znanstveni članek

METAJEZIKOVNI DISKURZ IN DINAMIKA RABE METAFOR VODE V BEGUNSKEM DISKURZU NEMŠKE JEZIKOVNE RAZLIČICE WIKIPEDIJE

1 UVOD IN OPREDELITEV PROBLEMA

Izsledki dosedanjih raziskav kažejo, da metafore vode pomembno oblikujejo diskurz o prihodu beguncev v Evropo od leta 2015 (Spieß 2017, Gruber 2018, Fijavž/Fišer 2020 idr.). Čeprav v aktualnem begunskem diskurzu večinoma nastopajo za evropske migracijske diskurze 20. stol. tipične konvencionalizirane metafore vode, pa študije pokažejo, da njihova raba v novih, negativnih kontekstih sproži negativno vrednotenje (Gruber 2018), ki begunce npr. dehumanizira in jih prikaže kot grožnjo nacionalni varnosti (Fijavž/Fišer 2020, Spieß 2017). Tako Niehr (2020: 228) ugotavlja, da od osemdesetih let 20. stoletja naprej nemški migracijski diskurz vse pogosteje spremljajo javne in znanstvene metajezikovne razprave o neustrezni rabi metafor (zlasti vodnih metafor) (prim. Böke 1997) ter da postopoma vzpostavljena družbena senzibilnost za občutljivo rabo metafor vpliva na zmanjšanje in manj drastično rabo metafor v migracijskem diskurzu (Wichmann 2018: 395).

V nasprotju z dosedanjimi raziskavami, ki večinoma analizirajo metafore vode v časopisih, se prispevek osredotoča na fragment begunskega diskurza v nemški jezikovni različici Wikipedije. Wikipedija je ena najuspešnejših prosto dostopnih svetovnih digitalnih platform, ki danes med drugim igra pomembno vlogo pri vzpostavitvi nacionalnih in transnacionalnih diskurzov o družbeno aktualnih temah (Gredel 2018b: 13). Kljub obravnavanju aktualnih tem pa Wikipediji njen enciklopedični značaj narekuje stvarno podajanje informacij, saj je t. i. „newstickeritis“, ki opisuje nenehno spreminjanje besedila članka pri aktualnih temah, strogo sankcioniran (ibid.), zato metafor vode ni pričakovati v enakem obsegu in rabi kot v časopisih. Wikipedija ima kot digitalna platforma značilnosti hiperbesedil, kot so nelinearnost, interaktivnost in multimodalnost (Storrer 2008: 318-321), ter kompleksno strukturo: poleg osrednjih, večinoma izolirano recipiranih geselskih člankov na spletnih straneh najdemo tudi njihove različne redakcije, diskusijske strani, metapodatke o številu redakcij, sodelujočih avtorjih itd. Ti zelo različni tipi spletnih strani so med seboj povezani s hiperpovezavami, a sledijo

različnim osnovnim pravilom in slogovnim smernicam. Geselski članki Wikipedije na eni strani predstavljajo strokovna in polstrokovna enciklopedična besedila, ki so namenjena širši javnosti in se ponašajo z visoko vplivnostjo (Michelizza 2015: 10f.). Zanje je značilen stvaren slog, ki sledi ortografskim normam (Storrer 2012: 277). Diskusijske strani na drugi strani predstavljajo prostor, kjer avtorji diskutirajo o primernem besedišču ali občutljivi jezikovni rabi. Ko želimo rekonstruirati dinamiko rabe metafor vode, nam Wikipedija to omogoča na edinstven način, in sicer s primerjavo redakcij nekega članka med njegovo izgradnjo v povezavi s komentarji na diskusijskih straneh (Gredel 2018a).

V prispevku analiziramo za begunski diskurz značilne metafore vode kot multimedialne diskurzivne fenomene, katerih raba se spreminja z izgradnjo opazovanega diskurza. Cilj prispevka je opisati dinamiko rabe metafor vode v izbranem članku „Flüchtlingskrise in Europa 2015/2016“ (Begunska kriza v Evropi 2015/2016) (2022a) v povezavi z meta-jezikovno debato wikipedistov o občutljivi rabi vodnih metafor v begunskem diskurzu na diskusijskih straneh. V prispevku želimo pokazati, v kolikšni meri je ta razprava vplivala na obseg in raznolikost metafor vode ter njihovo kontekstualizacijo oz. razporeditev v prispevku in ali je posledično prišlo do konsenza wikipedistov o rabi metafor vode v begunskem diskurzu Wikipedije. Hkrati prispevek poda pregled vseh izrazov metafor vode, ki igrajo pomembno vlogo pri perspektivizaciji beguncev.

2 METAFORE S PERSPEKTIVE DISKURZNEGA JEZIKOSLOVJA

Najpomembnejši teoretični okvir za razlago sodobnega pojmovanja metafor v lingvistikli kljub pomanjkljivostim (Schwarz-Friesel 2015) predstavlja teorija konceptualnih metafor Lakoffa in Johnsona, ki ugotavljata, da je „naš konceptualni sistem, znotraj katerega tako mislimo kot tudi delujemo, po svojem bistvu metaforičen“ (1980: 3). Metafore Lakoff in Johnson razumeta kot sredstvo vsakdanjega jezika in ne le kot retorične figure z ornamentalno funkcijo. Teorija konceptualnih metafor izhaja iz interakcijske teorije (Bühler 1934: 343; Richards 1936), ki metafore opredeli kot meddomenske preslikave v konceptualnem sistemu. Metaforo *begunski tok* tako lahko razumemo kot preslikavo pomenskih elementov izhodiščne domene (*vodni tok*), ki je navadno konkretna in znana, v ciljno, bolj abstraktno domeno (*begunci*). Konceptualna metafora se „na jezikovni ravni uresničuje samo delno, je /pa/ tisti uresničeni del konvencionaliziran in torej za določen jezik (do precejšnje mere) zavezujoč, /kar/ dovoljuje, da jezikoslovje razkriva /.../ ravno ta del in po tej poti ugotavlja različnost med jeziki“ (Kržišnik/Smolić 1999: 71).

Z diskurzno lingvistiko, ki izhaja iz Foucaultove tradicije in se osredotoča na transbesedilne jezikovne vzorce (Spitzmüller/Warneke 2011), pri analizi metafor v ospredje stopa serialnost metaforičnih vzorcev ter njihova sobesedilna raba in dinamika. Cilj diskurzningvističnih raziskav je ugotoviti, kako se metaforični vzorci v

tematsko povezanih besedilih uporabljajo in dinamično spreminjajo, kako prispevajo k perspektivizaciji in vrednotenju obravnavane tematike ter k izražanju mnenj akterjev (ibid.). Weinrich (1976) npr. govori o metaforičnih poljih, ki vključujejo metafore danega diskurza z isto sliko (npr. vode: *tok beguncev*, *begunski val*, *migracijski pritiski*) in pomembno prispevajo k perspektivizaciji tematike, saj nekatere vidike postavijo v ospredje, druge pa zabrišejo. V prispevku tako v ospredje stopa vidik metafor kot pragmatičnega fenomena ter kot družbeno kulturni pojav z dinamičnim značajem, ki nastaja in se spreminja z izgradnjo diskurzov (Liebert 1996, Gredel et al. 2018, Polajnar/Gredel 2018). Poleg ustaljenih metafor („Protometaphern” Liebert 1996: 808) so v diskurzih zanimive tudi inovativne metafore. Metafore imajo v diskurzih poleg ponazarjalne funkcije, tj. da abstraktna in kompleksna predmetna področja razumljivo povežejo s konkretnimi izkustvenimi področji (Schwarz-Friesel 2015: 148), lahko tudi prepričevalno funkcijo, torej, da se za doseganje določenega namena pri naslovniku poudarjajo točno določeni elementi preslikave (Bratož 2010: 158-162, Antloga 2020). Metafore pa lahko imajo tudi manipulativno funkcijo, in sicer „kadar uporaba določenega koncepta prikriva ideološko funkcijo ali uveljavljanje moči“ (Antloga 2020: 33), npr. da se migracije konceptualizira kot boj, begunce pa kot napadalce in Evropejce kot žrtve.

Še posebej v sodobnih multimodalno zasnovanih digitalnih diskurzih metafore niso omejene le na jezikovno raven, ampak se lahko manifestirajo tudi vizualno, avditivno in avdi-ovizualno (Forceville 2008: 469-471). Poleg monomodalnih jezikovnih in slikovnih metafor Forceville opredeli še multimodalne, ki vključujejo več modalnosti, najmanj pa dve hkrati. Med pogostejšimi multimodalnimi metaforami so verbalno slikovne metafore (ibid.), pri katerih se eno izmed konceptualnih področij manifestira slikovno, lahko pa sta obe konceptualni področji izraženi verbalno, eno izmed področij pa še slikovno (Gredel 2018b).

3 KORPUS IN METODOLOGIJA

V prispevku smo analizirali štiri redakcije članka „Flüchtlingskrise in Europa 2015/2016“ (Wikipedia 2022a, 2017, 2015a, b), ki se bistveno razlikujejo po obsegu (glej število besed v naslovih tab. 3-6). Analiziran članek je ustvaril avtor Wikiolo 31. 8. 2015 ob 21.52. Na članku je sodelovali 690 wikipedistov in je imel v času analize 5.349 redakcij. Zanimale so nas predvsem spremembe v rabi (pogostnosti, razporeditvi in izraženosti) v povezavi z metajezikovno razpravo na diskusijskih straneh (Wikipedia 2022b), kjer so vse razprave avtorjev od nastanka članka shranjene v petih arhivih. Na začetku vsakega arhiva je kazalo z naslovi, pod vsakim naslovom so zbrani medsebojno povezani prispevki.

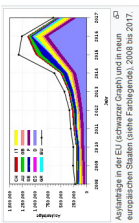
Z vidika metodologije smo metafore obravnavali kot jezikovne pojave v diskurzu, torej v jezikovni rabi. Osredotočili smo se na prevladujoče vodne metafore, njihove izraze, sobesedilno rabo v povezavi z glavnimi akterji diskurza, serialnost in dinamiko. Analiza metafor je

potekala v skladu s postopkom za ugotavljanje metafor v besedilu MIPVU (Steen et al. 2010). V prvem koraku analize smo prebrali zadnjo analizirano redakcijo članka in izpisali vse verbalne, vizualne in multimodalne metafore. Nato smo iz vseh redakcij in diskusijskih strani ustvarili posamezne korpusse, ki smo jih analizirali s pomočjo programa AntConc. Izpisane metafore smo analizirali po pogostnosti, relativne frekvence na 10.000 besed smo izračunali iz absolutnih frekvenc glede na število besed v posameznem korpusu. Tako smo izluščili različne izraze osrednjih metafor vode. Najdene metafore smo opazovali v sobesedilu in v povezavi s slikovnim materialom. V naslednjem koraku smo identificirali sedem metajezikovnih diskusij o metaforah (vode) in njihovi rabi (tab. 2). V povezavi s temi diskusijami smo analizirali spremembe metafor vode po pogostnosti, razporeditvi in izraženosti.

4 MANIFESTACIJE METAFOR VODE V BEGUNSKEM DISKURZU NEMŠKE JEZIKOVNE RAZLIČICE WIKIPEDIJE

Analiza metafor vode v izbranih redakcijah članka in na diskusijskih straneh pokaže, da metafore vode tudi v Wikipedijskem fragmentu begunskega diskurza predstavljajo dominantno metaforično polje. Poleg verbalnih metafor, kjer prevladujejo za nemščino značilne samostalniške zloženke (pri)toka, vala in pritiska (npr. *Flüchtlingswelle*, *-strom*, *-zustrom* (val, tok in pritok beguncev), *Migrationsdruck* (migracijski pritisk)) in metaforični vzorci s prostimi mesti (npr. *Welle/Wellen von X* (val/valovi X), redkeje so zastopani glagoli (*überfluten* (poplaviti), *eindämmen* (zaježiti)), so v redakcijah članka metafore vode izražene tudi vizualno in multimodalno (tab. 1), kar pomembno vpliva na dojemanje metaforične rabe sicer konvencionalnih metafor. V analiziranem fragmentu so z izjemo inovativne metafore *Tsunami von Flüchtlingen* (cunami beguncev) na diskusijskih straneh namreč izključno zastopane konvencionalne metafore vode, kar je razvidno iz slovarskih primerov (tab. 1). Kljub njihovi ustaljenosti v vsakdanji rabi metafore vode v analiziranem fragmentu begunskega diskurza igrajo pomembno vlogo kot sredstvo vrednotenja, prepričevanja in manipulacije (Polajnar 2021, Antloga 2020), saj imajo nekatere metafore vode negativno konotiran pomen (ekspresivno, slabšalno: sestavljanke z leksemom *-flut* (poplava), *Flüchtlingsstrom* (begunski tok), *Schleuser* (tihotapci) in *(ein)schleusen* (pre(tihotapiti))), predvsem pa so rabljene v negativnem sobesedilu (*gewaltige*, *drohende Flüchtlingswelle* (silen, grozeč val beguncev)). Prav negativna raba v novih kontekstih potencira sliko beguncev kot velike in neobvladljive količine vode v obliki vala ali (pri)toka, ki pritiska na Evropo in jo je zato treba nadzorovati in zmanjšati (*Ströme steuern*, *verringern* (tokove usmerjati, zmanjševati)). Posledično se v diahroni perspektivi v zadnjih redakcijah članka krepijo metafore zapornice v povezavi s tihotapljenjem beguncev v EU (*schleusen* (tihotapiti)). Z dominantnimi metaforami v navezavi z begunci v ospredje stopajo naslednji pomenski elementi preslikave: proces nenadnega pritekanja oz. pojav velike količine vode, proces pritiskanja oz. izvajanja pritiska ter proces prikritega, ne-nadzorovanega prehajanja.

Tabela 1: Preglednica vseh metafor vode

Slike izhodiščne domene	Ciljna domena	Korpusni primer	Metaforični izrazi/vzorci s prostimi mesti in kolokacije	Metaforični scenarij (Pomenski elementi preslikave z izhodiščne na ciljno domeno)	Uslovarjenost	Multimodalne/ vizualne metafore
Welle (val)	begunci migranti migracije beg	Am 31. August 2015 beriefen die Innen- und Justizminister der Mitgliedstaaten ein Krisentreffen wegen der Flüchtlingswelle ein. ¹	= Welle, = X-Welle (X = Flüchtlings-, Migranten-, Migrations-, Flucht-) = X in Wellen (X = Flüchtlinge) = eine Welle/Wellen von X (X = Migranten) Kolokacije: = drohende Welle; eine Welle von x nach Y	Begunci in migranti so nenadna velika količina vode, ki je lahko ponavljajoča (proces nenadnega pritekanja velike količine vode)	ja	 <small>Anzahl Asylbewerber in den EU-Mitgliedstaaten und in neuen europäischen Staaten (siehe Fußnoten), 2008 bis 2017.</small>
	vrednote	Die Bilder vom Budapester Ostbahnhof lösten eine Welle der Solidarität und Hilfsbereitschaft aus. ²	= Welle der Solidarität und Hilfsbereitschaft.	vrednote (solidarnost, pomoč), se nenadoma močno razširijo kot val vode (nenaden pojav velike količine vode)	ja	/

1 31. avgusta 2015 so notranji in pravosodni ministri držav članic zaradi vala beguncev sklicali izredno srečanje.

2 Slike z železniške postaje vzhod v Budimpešti so sprožile val solidarnosti in pripravljenosti za pomoč.

Slike izhodiščne domene	Ciljna domena	Korpusni primer	Metaforični izrazi/vzorci s prostimi mesti in kolokacije	Metaforični scenarij (Pomenski elementi preslikave z izhodiščne na ciljno domeno)	Uslovarjenost	Multimodalne/ vizualne metafore
Strom (tok)	begunci migranti migracije	Am 25. Oktober 2015 wurde bei einem Sondertreffen von Staats- und Regierungschefs der EU und anderer betroffener Staaten ein <i>17-Punkte-Plan</i> mit Sofortmaßnahmen zur Regulierung des Flüchtlingsstroms entlang der Balkanroute beschlossen. ³	= Ströme, strömen = X-Ströme (X = <i>Migrations-, Flüchtlings-, Massen-</i>) = X-Ström (X = <i>Migranten-, Flüchtlings-, Zuwanderungs-</i>) = Strom an X (X = <i>Migranten</i>) = Hauptstrom der X (X = <i>Flüchtlinge</i>) Kolokacije: = <i>irreguläre, wachsende, unkontrollierte, große Ströme; Ströme bremsen, steuern, unterbinden, verringern</i>	Begunci in migranti so velika količina vode, ki neprekinjeno priteka (proces stalnega pritekanja velike količine vode)	ja <i>Flüchtlingsstrom</i> (Duden: <i>ekspresivno</i>)	 Flüchtlings auf der Grenzbrücke zwischen Salzburg und Freilassing (23. September 2015)

3 25. oktobra 2015 je bil na vrhovnem srečanju voditeljev držav in vlad EU in drugih prizadetih držav sprejet načrt s 17 točkami, ki predvideva takojšnje ukrepe za ureditev begunskega toka po balkanski poti.

Slike izhodiščne domene	Ciljna domena	Korpusni primer	Metaforični izrazi/vzorci s prostimi mesti in kolokacije	Metaforični scenarij (Pomenski elementi preslikave z izhodiščne na ciljno domeno)	Uslovarjenost	Multimodalne/ vizualne metafore
Zustrom	begunci migranti prosilci za azil	<i>Das Flüchtlinge nicht nach Fahrplan fliehen, ist inhärent, von einem „unkontrollierten Zustrom“ zu sprechen, ist daher überflüssig und ineffektiv.⁴</i>	= <i>Zustrom</i> = X-Zustrom (X = <i>Flüchtlings-, Migranten-, Massen-</i>), = <i>Zustrom der X</i> (X = <i>Flüchtlinge, Migranten</i>) = <i>Zustrom von X</i> (X = <i>Flüchtlingen, Asyl-, Schutzsuchenden</i>) Kolokacije: = <i>massiver, dramatischer Zustrom</i> = <i>den Zustrom reduzieren, drosseln, stoppen</i>	begunci, migranti in prosilci za azil so tok vode, ki se neprekinjeno steka na eno mesto (proces pritekanka velike količine vode)	ja	 Flüchtlinge nahe der Grenze zwischen Serbien und Ungarn (25. August 2015)
Flut	begunci migranti prosilci za azil	<i>Die Stimmen, die vor einer „Flut von Asylwerbern“ und vor „Flüchtlingswellen“ warnen, mehrnen sich.⁵</i>	= <i>überfluten, Flutwelle</i> = <i>X-Flut</i> (X = <i>Flüchtlings-, Asylanten-</i>) = <i>Flut von X</i> (X = <i>Migranten, Asylwerbern</i>)	begunci, migranti in prosilci za azil so nenadna in nepričakovana velika količina poplavljače vode (pojav velike količine poplavljače vode)	ja - <i>flut:</i> (Duden: slabšalno)	 Flüchtlinge am Budapest Keleti pályaudvar (4. September 2015)

4 Dejstvo, da begunci ne bežijo po časovnem razporedu, je samoumevno, zato je govornenje o „nenadzorovanem prilivu“ odveč in iz trte izvito.

5 Glasovi, ki opozarjajo na „poplavo prosilcev za azil“ in „valove beguncev“, so vse glasnejši.

Slike izhodiščne domene	Ciljna domena	Korpusni primer	Metaforični izrazi/vzorci s prostimi mesti in kolokacije	Metaforični scenarij (Pomenski elementi preslikave z izhodiščne na ciljno domeno)	Uslovarjenost	Multimodalne/ vizualne metafore
Druck	migranti migracije	<i>Trotz des Rückgangs der Neuwahlmotive bestanden an den EU-Außengrenzen noch ein erheblicher Migrationsdruck.</i> ⁶	= Druck = X-Druck (X = Migrations-) = Druck durch X (X = Neueinkünfte) = (Migrations-)Druck auf X (X = das Land, Europa)	migranti so moč oz. sila, ki statično ali dinamično deluje na EU in njene države (proces pritiskanja, izvajanja pritiska)	ne	
	državljeni EU države EU politični akterji	<i>Beobachter schätzen, dass die Wähler in den Mitgliedsstaaten der Union, die oft selbst von wirtschaftlichen Problemen betroffen oder bedroht sind und kein Interesse an der Aufnahme von weiteren hilfsbedürftigen Personen haben, immer mehr politischen Druck in diese Richtung ausüben.</i> ⁷	= Druck von X (X = Zuwanderungsgegnern) = X-Druck (X = Bevölkerungs-) = Druck auf X (X = europäische Lösung) Kolokacije: = politischer, deutscher Druck	državljeni in države EU ter drugi politični akterji so moč oz. sila, ki statično ali dinamično delujejo na druge akterje (proces pritiskanja, izvajanja pritiska)	ja	

6 Kljub zmanjšanju števila prihodov je na zunanjih mejah EU še vedno prisoten velik migracijski pritisk.

7 Opazovalci ocenjujejo, da volivci v državah članicah Evropske unije, ki so pogosto same prizadete ali ogrožene zaradi gospodarskih težav in nimajo interesa sprejeti več pomoči potrebnih ljudi, izvajajo vse večji politični pritisk v tej smeri.

Slike izhodiščne domene	Ciljna domena	Korpusni primer	Metaforični izrazi/vzorci s prostimi mesti in kolokacije	Metaforični scenarij (Pomenski elementi preslikave z izhodiščne na ciljno domeno)	Uslovarjenost	Multimodalne/ vizualne metafore
Schleusen Schleusung	krimi-nalne združbe	<i>Im Verlauf der Flüchtlingskrise entstanden kriminelle Netzwerke von Schleusern, die Geflüchteten gegen hohe Geldbeträge logistische Beihilfe zu illegalen Grenzüberschritten, Einreisen und Aufenthalt in verkaufen.⁸</i>	= <i>Schleuser</i> (-aktivitäten, -Boot, -Banden, -Netze, -Netzwerke -Bekämpfung) = <i>Schleusung</i> , <i>Schleusungskriminalität</i> = <i>S/schleusen</i> Kolokacije: = <i>kriminelle Netzwerke von Schleusern</i> ; <i>Bekämpfung der Schleusungskriminalität</i>	kriminalne združbe so zapornica, ki nadzorujejo nezakonito prehajanje beguncev in migrantov v EU (proces nadzorovanja in nezakonitega prehajanja ljudi)	ja	
	države EU	<i>Das Bundesland Salzburg schleuste nach eigenen Angaben von Anfang Oktober 2015 zwischen 1000 und 1500 Menschen täglich nach Bayern.⁹</i>	= <i>schleusen</i>	države EU so zapornica, ki nadzoruje prehajanje beguncev, migrantov (proces nadzorovanja in prikritega izvajanja prehajanja ljudi)	ja <i>schleusen</i> (DWDS: slabšalno)	

8 Med begumsko krizo so se pojavile kriminalne mreže tihotapcev, ki beguncem v zameno za velike vsote denarja prodajajo logistično podporo pri nezakonitem prečkanju meje, vstopu in bivanju.

9 Po lastnih podatkih je zvezna dežela Salzburg od začetka oktobra 2015 na Bavarsko vsak dan prethotapila od 1.000 do 1.500 ljudi.

4.1 Kvalitativna analiza metajezikovnega diskurza na diskusijskih straneh in spremembe rabe metafor v članku Wikipedije

V nadaljevanju bomo rekonstruirali dinamiko rabe multimodalnih metafor v posameznih redakcijah članka v povezavi z metajezikovno razpravo na diskusijskih straneh, kjer se nekateri avtorji članka distancirajo do rabe metafor (vode) v begunskem diskurzu. Analiza diskusijskih strani pokaže, da je intenzivna razprava o občutljivi rabi metafor v begunskem diskurzu potekala kmalu po nastanku nemškega članka 31. 8. 2015, in sicer v obdobju med 6. in 25. 9. ter 15. in 25. 11. 2015. Tabela 2 prikazuje vse naslove iz arhivov 1, 2 in 3 ter metafore, ki so bile predmet metajezikovne razprave. Pregled metafor kaže, da je tematizirana predvsem raba metafor vode (npr. begunski tok (*Flüchtlingsstrom*), val/tok migrantov (*Migrantenwelle/-strom*), naravnih katastrof (npr. poplava azilantov (*Asylantenflut*), cunami (*Tsunami*), plaz (*Lawine*)) ter vojnih metafor (naval beguncev (*Flüchtlingsansturm*), napad beguncev (*Flüchtlingssturm*)).

Tabela 2: Naslovi metajezikovnih razprav z obravnavanimi metaforami (Wikipedia 2022b)

2015, arhiv 1	1. Verschiebe-Revert (6.-8.9.2015) ¹⁰	„Flüchtlingsansturm in Europa 2015“ revertiert
	2. Lemma ist falsch! (6.-7.9.2015) ¹¹	Flüchtlings- und Migrantenansturm in Europa 2015 (2x), „Flüchtlingswelle“, Flüchtlingswelle in Europa 2015 (2x), Migrantenzustrom
	3. Warum heißt der Artikel eigentlich nicht Flüchtlingswelle in Europa 2015? (6.-7.9.2015) ¹²	das Boot ist voll (2x), „Flüchtlingswelle“, Flüchtlingswelle in Europa 2015
	4. „Wie Sprache die Asyldebatte lenkt?“ (8.9.2015) ¹³	
	5. Flüchtlingswelle (13.-14.9.2015) ¹⁴	Strom, Flüchtlingsstrom, Migrantenwelle/-strom, „Welle“, „Flüchtlingswellen“, keine Welle, Flüchtlingssturm, Asylantenflut, „Flut von Asylwerbern“
2015, arhiv 2	6. Lemma, Neutralität (15.-25.11.2015) ¹⁵	Flüchtlingswelle (4x)
2016, arhiv 3	7. Framing (14.-15.11.2016) ¹⁶	Strom, Flut, Schwemme, Welle, Tsunami, Lawine

10 Zavrnitev spremembe (6.-8.9.2016): „Naval beguncev v Evropi 2015“ zavrnjeno.

11 Napačna lema! (6.-7.9.2015): val beguncev in migrantov v Evropi 2015 (2x), „val beguncev“, val beguncev v Evropi 2015 (2x), dotok migrantov.

12 Zakaj članek nima naslova val beguncev v Evropi 2015? (6.-7.9.2015): Čoln je poln (2x), „val beguncev“, Val beguncev v Evropi 2015.

13 Kako jezik usmerja debato o prosilcih za azil? (8.9.2015)

14 Val beguncev (13.-14.9.2015): Tok, begunski tok, tok/val migrantov, „val“. „val beguncev“, ni vala, napad beguncev, poplava azilantov (Asylantenflut), poplava prosilcev za azil (Flut von Asylwerbern).

15 Lema, nevtralnost (15.-25.11.2015): val beguncev (4)

16 Framing (14.-15.11.2016): Tok, poplava (Flut, Schwemme), val, cunami, plaz.

Metajezikovna razprava se nanaša na rabo metafor a) v naslovu članka ter b) v naslovih slik in v besedilu k slikam.

a) Metajezikovna razprava o rabi metafor v naslovu članka

31. 8. 2015 objavljeni članek ima naslov „Flüchtlingskrise in Europa 2015“. 6. 9. 2015 ob 22:19 avtor Bwag samovoljno spremeni naslov članka v „Flüchtlingsansturm in Europa 2015“ (Naval beguncev v Evropi 2015) in svojo spremembo utemelji takole: „Krise ist es keine in Europa, obwohl die EU sich uneinig ist. Fakt ist, dass seit dem II. WK es keine so große Flüchtlingsbewegung in Europa mehr gab.“¹⁷. Avtor Bwag zanj neustrezen izraz begunska kriza nadomesti z vojno metaforo *Flüchtlingsansturm* (naval beguncev), ki begunce ponazori kot sovražnike, pred katerimi se morajo Evropejci braniti, migracije pa kot boj (Antloga 2020). Avtorica Carolin spremembo ob 22:28 razveljavi ter doda komentar: „Revert - eine so gewichtige Verschiebung benötigt eine vorangehende Diskussion.“¹⁸ Avtorica na tem mestu izbiro vojne metafore ne komentira, a kmalu sledi več ločenih metajezikovnih razprav o rabi metafor v begunskem diskurzu. Nato avtor Sdfghjklökjhgfs namesto poimenovanja *Flüchtlingskrise* predlaga zanj nevtralno vodno metaforo *Flüchtlingswelle* (val beguncev) (primer 1), vendar se drugi avtorji s predlaga-no spremembo ne strinjajo. Avtor An-d svojo odločitev v prid poimenovanju *Flüchtlingskrise* utemelji s primerjalno semantično analizo besed *Krise* (kriza) in *Welle* (val). Prav tako se sklicuje na enotne naslove v drugih jezikovnih različicah:

(1) In meinen Augen wäre der Ausdruck „Flüchtlingswelle“ neutral. -- Sdfghjklökjhgfs (Diskussion) 18:46, 6. 9. 2015

OK, was sagt Wikipedia dazu?

- Krise: bezeichnet „(Ent-)Scheidung“, „entscheidende Wendung“ (Duden) und bedeutet eine „schwierige Situation, Zeit, die den Höhe- und Wendepunkt einer gefährlichen Entwicklung darstellt“ (Duden). Dass es sich hierbei um einen Wendepunkt handelt, kann jedoch oft erst konstatiert werden, nachdem die Krise abgewendet oder beendet wurde...
- Welle bezieht sich soweit ich das überblicken kann letztendlich immer auf Analogie zu physikalischen Wellenform, diese gibt es auch als Trend in Wellenform.

17 V Evropi ni krize, čeprav je EU glede tega neenotna. Dejstvo je, da po Drugi svetovni vojni v Evropi ni bilo večjih premikov beguncev.

18 Zavrnitev – o tako pomembni spremembi je treba prej razpravljati.

Womit würdest du die aktuelle Situation eher umschreiben? Und auch wenn ich es grds für unsinnig halte in anderen Sprachversionen abzuschreiben - schau dort gern mal. ;-) An-d (Wikipedia 2022b, 6. 9. 2015)¹⁹

Nekoliko kasneje avtor Sdfghjklökjhgfd s svoj predlog utemelji s primerjavo pomenov dveh vodnih metafor. V nasprotju s stalnim pritokom migrantov zadnjih let (*ständiger Migrantenzustrom*) val beguncev (*Flüchtlingswelle*) po mnenju avtorja ustrezno opisuje trenutni enkratni prihod beguncev. Kot odgovor na razpravo o pomenskih razlikah metafor *Migrantenzustrom* in *Flüchtlingswelle* avtorica Elisabeth⁵⁹ objavi prispevek, v katerem opozarja na neprimerno rabo metafor vode v begunskem diskurzu. V prispevku z naslovom „Wie Sprache die Asyldebatte lenkt“ navaja seznam časopisnih in znanstvenih člankov, ki obravnavajo neustrezno uporabo metafor vode in vojne v begunskem diskurzu, a objava ostane nekomentirana. Čez dva meseca se med 15. in 25. 11. razprava o spremembi naslova nadaljuje, saj se avtor Sind * und † unabdingbar? ponovno zavzema za to, da se poimenovanje *Flüchtlingskrise* (begunska kriza) zaradi količine beguncev nadomesti s *Flüchtlingswelle* (begunski val): „Quantitativ und sachlich haben wir eine Flüchtlingswelle.“ (15. 11. 2015)²⁰ in „Die bloße Zahl begründet nur das Lemma,Flüchtlingswelle“.“²¹ (25. 11. 2015).

Analiza pokaže, da razprava o metaforah v naslovu članka zadeva dve v begunskem diskurzu med seboj tesno povezani področji, metafore vode in vojne. Le avtorica Elisabeth⁵⁹ izpostavi, da je raba tovrstnih metafor v begunskem diskurzu neprimerna, saj slednje begunce prikazujejo kot potencialno nevarnost in varnostno tveganje.

b) Metajezikovna razprava ter raba metafor v naslovih slik in v besedilih k slikam

1. 9. 2015 Elisabeth⁵⁹ soavtorja Benqa prosi, naj naslov grafa „Flüchtlingswelle nach Europa 2015“ iz arhiva slik Wikimedia spremeni v „Flüchtlingskrise in Europa 2015,“ (slika 1). Predlagano spremembo utemelji s sklicevanjem na svoj prispevek, seznam člankov, ki pozivajo k občutljivi rabi metafor v begunskem diskurzu.

¹⁹ (1) Po mojem mnenju bi bil izraz „val beguncev“ nevtralen.

Kaj o tem pravi Wikipedija?

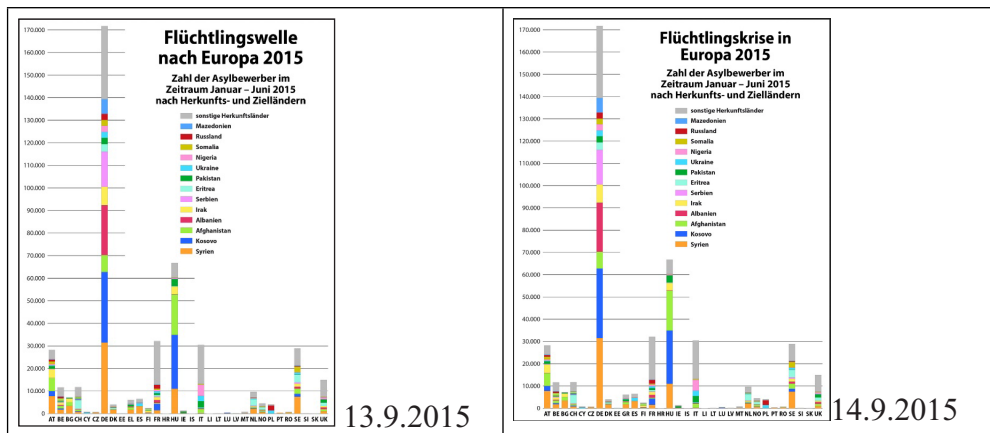
- Kriza: označuje „(od)ločitev“, „odločilni preobrat“ (Duden) in pomeni „težko situacijo, čas, ki predstavlja vrhunec in prelomnico nevarnega razvoja“ (Duden). Vendar pa lahko to, da gre za prelomnico, pogosto ugotovimo šele, ko je kriza že končana...

- Kolikor vem, se val vedno nanaša na analogijo s fizično obliko vala, ki obstaja tudi kot trend v obliki vala.

Kako bi raje opisali trenutne razmere? In tudi če mislim, da je nesmiselno prepisovati iz drugih jezikovnih različic - si jih oglejte. ;-).

²⁰ Količinsko in dejansko imamo begunski val.

²¹ Samo število upravičuje naslov „val beguncev“.

Slika 1: Zamenjava metafore vode v naslovu grafa

Benqo se s predlogom spremembe ne strinja: „Gegen ‘Flüchtlingsschwellen’ ist absolut nichts einzuwenden.“²². Temu sledi razprava, v kateri avtorja Benqo in Stobaios zanju še primerni metafori vala in toka kontrastirata z neprimernimi, drastičnimi metaforami *Flüchtlingsschwellen* (napad beguncev), *Asylantenflut* (poplava azilantov), *Spaziergänger durch Europa* (sprehajalci po Evropi). Elisabeth59 zaključi razpravo z daljšim citatom jezikoslovke Ruth Wodak, s katerim podkrepi svoje zadržke o uporabi metafor (vode) v begunskem diskurzu. S tem prispevkom ne le uveljavi svoje spremembe (slika 1), ampak med avtorji wikipedijskega članka vzpostavi pravilo o občutljivi rabi metafor v begunskem diskurzu v Wikipediji, kar bomo s kvantitativnega vidika opazovali v nadaljevanju prispevka. Izpostaviti gre, da se celotna metajezikovna razprava nanaša izključno na verbalne metafore.

(2) Nun aber extra für dich, weil du ganz augenscheinlich wenig gewillt bist, dich mit der Begriffsproblematik zu befassen bzw. die sprachwissenschaftlichen und UNHCR-Quellen zu lesen, die ich deshalb in #„Wie Sprache die Asyldebatte lenkt“ zu dem Thema gepostet habe, beispielhaft:

„In der aktuellen Flüchtlingsdebatte werden Begriffe und Metaphern bemüht, die den Blick auf das Wesentliche verstellen, Realitäten anders darstellen oder schlicht falsch sind. „Sprache erschafft Realität mit“, sagt die Sprachwissenschaftlerin Ruth Wodak im Gespräch mit ORF.at. „[...] Menschen als Naturkatastrophen / Die Stimmen, die vor einer „Flut von Asylwerbern“ und vor „Flüchtlingsschwellen“ warnen, mehren sich. Die Begriffe werden quer durch die österreichische Medienlandschaft verwendet. „All diesen Metaphern ist gemein, dass sie sich auf Naturkatastrophen beziehen. Es wird suggeriert, dass

22 Z „begunskim valom“ ni popolnoma nič narobe.

man machtlos ist“, sagt die Linguistin Wodak und erläutert, dass derartige Rhetorik eine „dehumanisierende Wirkung“ habe.“

Quelle: *Wenn Menschen zur „Flut“ werden*. In: *orf.at*, 5. August 2015.

Sprich: Menschen sind keine Naturkatastrophe. --Elisabeth59 05:04, 14. Sep. 2015)²³

Kljub metajezikovni razpravi je 20. 9. 2015 objavljena slika z besedilom: *Flüchtlingsströme am Grenzübergang Gevgelija, Mazedonien, 24. August 2015* (slika 2).

Slika 2: Sprememba besedila k sliki

Metafora begunskega toka je v tem primeru izražena multimodalno, tj. z zloženko *Flüchtlingsströme* (begunski tokovi) in s fotografijo množice beguncev, ki „se stekajo“ proti mejam Evrope (na sliki mejni policist od zadaj). Zaradi součinkovanja različnih modalnosti je učinek multimodalnih metafor izrazitejši in trajnejši kot pri monomodalnih (Bratož 2010: 159). Med nadaljnjim urejanjem članka verbalno metaforo vode *Flüchtlingsströme* zamenja nevtralni leksem *Flüchtlinge* (begunci), kar avtorji ne komentirajo na diskusijskih straneh, vendar kaže na njihovo prizadevanje o občutljivi rabi metafor na izpostavljenih mestih besedila.

23 Zdaj pa še posebej zate primer, ker se očitno nisi pripravljn ukvarjati s terminološkimi vprašanji oz. nisi pripravljn prebrati jezikoslovnih virov in virov UNHCR, ki sem jih prav zato objavila na to temo v #„Wie Sprache die Asyldebatte lenkt“:

„V trenutni razpravi o beguncih se uporabljajo izrazi in metafore, ki prikrivajo bistvo, realnost prikazujejo drugače ali so preprosto napačni. „Jezik soustvarja resničnost,“ pravi jezikoslovka Ruth Wodak v intervjuju za ORF.at. „[...] Ljudje, ki so prikazani kot naravne nesreče / glasovi, ki opozarjajo na „poplavo prosilcev za azil“ in „valove beguncev“, so vse glasnejši. Ti izrazi se uporabljajo v celotnem avstrijskem medijskem prostoru. „Vsem tem metaforam je skupno to, da se nanašajo na naravne nesreče. Sugerirajo, da je človek nemočen,“ pravi jezikoslovka Wodak in pojasnjuje, da ima takšna retorika „razčlovečujoč učinek“.“

Vir: Ko ljudje postanejo „poplava“. V: *orf.at*, 5. avgust 2015.

Kratko: Ljudje niso naravne nesreče.--Elisabeth59 05:04, 14 sep 2015).

4.2 Kvantitativno-kvalitativna analiza metafor vode v različnih fazah izgradnje članka

4.2.1 Metafore vode v redakcijah članka iz leta 2015

Z analizo dveh redakcij članka z dne 6. 9. 2015 (tab. 3) in 30. 11. 2015 (tab. 4) želimo preveriti, ali je pred in po analizirani metajezikovni razpravi na diskusijskih straneh (4.1) prišlo do spremembe v rabi metafor vode v spremljajočem članku. V različici z dne 6. 9. 2015 nastopajo zgolj posamezne metafore pritiska (*Druck*) in zapornice (*Schleuser*) v opisnem besedilu ter metafore vala (*Flüchtlingswelle*) v citatih (tab. 3). Medtem ko se metafori vala in zapornice neposredno nanašata na prihod beguncev, tj. nenadno povečanje števila beguncev (tab. 1) in s tem povezano nezakonito priseljivanje, so metafore pritiska s prihodom beguncev povezane le posredno, saj opozarjajo na pritisk, ki ga prebivalci EU izvajajo na politične odločevalce zaradi prihoda beguncev (tab. 1). Verbalne metafore v članku spremljajo fotografski posnetki beguncev od daleč, ki spominjajo na vodni tok oz. poplavljačo vodo.

Tabela 3: Metafore vode v redakciji članka z dne 6. 9. 2015 ob 00:04 (4.104 besed)

	metafore vode					
	jezikovne					vizualne/ multimodalne
	type/ token	relativna pogostnost besed na 10.000				token (od skupno 7)
		opisno besedilo članka			citati	
	besedilo	naslovi	viri			
<i>Druck von X</i> (pritisk X), <i>politischer Druck</i> (politični pritisk)	1/2	4,9	/	/	/	
Strom (tok)	/	/	/	/	/	1/0
<i>Flüchtlingswelle</i> (begunski tok)	1/1	/	/	/	2,4	
überfluten (poplaviti)	/	/	/	/	/	1/0
<i>Schleuser</i> (tihotapec)	1/1	2,4	/	/	/	

V različici z dne 30. 11. 2015 je opazen izrazit porast metafor vode tako po obsegu kot raznolikosti (razmerje type/token) (tab. 4), pri čemer se zgoraj omenjenim metaforam pridružijo številne za begunski diskurz prototipične metafore toka in priliva z verbalnimi, vizualnimi in multimodalnimi (slika 2) uresničitvami. Analiza kontekstualne rabe pokaže, da se močan tok beguncev še stopnjuje in povečuje (*Eskalation / Höhe / Steigerung des Flüchtlingsstromes* (eskalacija, vrh, stopnjevanje toka beguncev), zato ga je zaradi njegovih negativnih družbenih učinkov potrebno uravnavati (*Regulierung des Flüchtlingsstromes* (reguliranje begunskega toka), *Umgang mit dem Flüchtlingsstrom* (ravnanje z begunskim tokom)) (tab. 1). Poleg

dominantnih metafor toka in pritoka so v opisnem besedilu in na izpostavljenih mestih v povezavi z nezakonitim priseljevanjem pogosto zabeležene tudi metafore zapornice (*schleusen* (tihotapiti)), ki opisujejo nezakonito in prikrito prehajanje beguncev med državami EU, na primer na hrvaško-slovenski meji (tab. 1), predvsem pa se nanašajo na preganjanje kriminalnih tihotapskih združb, ki begunce tihotapijo v Evropo. Analiza pokaže, da so metafore vode v članku zelo pogosto uporabljene v izjavah političnih akterjev ter v citatih iz različnih virov.

Tabela 4: Metafore vode v redakciji članka z dne 30. 11. 2015 ob 13:59 (16.766 besed)

	metafore vode					
	jezikovne					vizualne/ multimodalne
	type/ token	relativna pogostnost besed na 10.000				token (od skupno 17)
		opisno besedilo članka			citati	
	besedilo	naslovi	viri			
<i>Druck durch Neuankünfte</i> (pritsk zaradi novih prihodov), (<i>innen politischer Druck von Zuwanderungsgegnern</i> (notranje politični pritisk nasprotnikov priseljevanja), <i>Druckmittel</i> (sredstvo pritiska)	3/5	0,6	/	0,6	1,8	
<i>Flüchtlingsstrom</i> (begunski tok); <i>Migrationsströme</i> (migracijski tokovi)	2/11	3,0	1,8	/	1,8	1/3
<i>Welle der Solidarität</i> (val solidarnosti), <i>Wellenbewegung</i> (valovito gibanje), <i>Auswanderungswelle</i> (val izseljevanja)	3/3	1,2	/	/	0,6	
<i>Flüchtlingszustrom</i> (pritok beguncev), <i>Zustrom von Flüchtlingen</i> (pritok beguncev)	2/2	0,6	/	/	0,6	
<i>überfluten</i> (poplaviti)	1/1	/	/	/	0,6	1/0
<i>Schleuserbanden</i> (tihotapske tolpe), <i>Schleuser-Boot</i> (tihotapski čoln), <i>schleusen</i> (tihotapiti), <i>Schleuser</i> (tihotapci)	4/5	2,4	/	/	/	

Primerjava obeh redakcij članka iz leta 2015 pokaže, da kljub implicitnemu dogovoru avtorjev o opuščanju metafor vode v članku pride do občutnega porasta le-teh tako po obsegu (relativna pogostnost) kot raznolikosti (type/token) in izraženosti (poleg verbalnih tudi vizualne in multimodalne metafore). Dinamika rabe metafor vode je povezana z intenzivno izgradnjo članka. Metafore vode najdemo v opisnem besedilu članka, v naslovih ter v slikovnem materialu, predvsem pa v izjavah političnih akterjev in v citatih.

4.2.2 Metafore vode v redakcijah članka iz leta 2017 in 2022

Kvantitativna analiza vodnih metafor v redakcijah članka z dne 3. 1. 2017 (tab. 5) in članka z dne 14. 7. 2022 (tab. 6), ki imata dvojni obseg v primerjavi z redakcijami iz leta 2015, kaže zanimiv razvoj rabe dominantnih metafor vode. Na splošno v obeh člankih Wikipedije prevladujejo metafore pritiska (*Druck*) in zapornice (*Schleuser*), katerim po pogostnosti sledijo metafore toka (*Strom*), vala (*Wellen*) in pritoka (*Zustrom*), ki v analiziranem članku tvorijo raznoliko metaforično polje vode (tab. 1). V zadnji analizirani redakciji članka iz leta 2022 dominantne metafore izpostavljajo dva negativna vidika begunskega priseljevanja: Na eni strani tokovi in valovi beguncev ustvarjajo pritisk na mejah EU (*Migrationsdruck* (migracijski pritisk), *Druck durch Neueinkünfte* (pritisk zaradi novih prihodov)), kar povzroča notranje pritiske na politične odločevalce držav EU; na drugi strani pa z metaforami *Schleuserbanden* (tihotapske tolpe), *(ein)schleusen* ((pre)tihotapiti), *Schleuser* (tihotapci), *Schleuserbekämpfung* (boj proti tihotapcem), *Schleusernetzwerke* (tihotapske mreže), *Schleusungskriminalität* (tihotapski kriminal) v ospredje stopa vse bolj očitno nezakonito in skrito priseljevanje, ki ga vodijo kriminalne združbe. Redke ustaljene metafore vode so rabljene skupaj z ekspresivnimi glagolskimi metaforami *überfluten* in *überschwemmen* (poplaviti), ki krepijo dojemanje beguncev kot nevarnosti. Relativna pogostnost rabe v analiziranih redakcijah je za enciklopedični članek visoka, še posebej če jo primerjamo s frekvencami iz primerljive raziskave o metaforah vode v begunskem diskurzu slovenskega novičarskega portala MMC na vrhuncu priseljevanja leta 2015 (najvišje relativne vrednosti: 2,05 na 10.000 besed) (Fijavž/Fišer 2020).

Tabela 5: Metafore vode v redakciji članka z dne 3. 1. 2017 ob 00:17 (37.637 besed)

	metafore vode					
	jezikovne					vizualne/ multimodalne
	type/ token	relativna pogostnost besed na 10.000				token (od skupno 25)
		opisno besedilo članka			citati	
	besedilo	naslovi	vir			
<i>unter Druck setzen</i> (pritiskati), <i>Migrationsdruck</i> (migracijski pritiski), <i>Druck durch Neuankünfte</i> (pritisk zaradi novih prihodov), <i>Druck auf X ausüben</i> (izvajati pritisk na X), <i>(innen)politischer Druck von Zuwanderungsgegnern</i> (notranje politični pritisk nasprotnikov priseljevanja), <i>Druckmittel</i> (sredstvo pritiska)	6/7	0,3	/	0,3	1,3	
<i>Flüchtlingsstrom</i> (tok beguncev), <i>Migrantenstrom</i> (tok migrantov)	2/13	0,5	0,3	0,3	2,4	1/4
<i>Flüchtlingswelle</i> (val beguncev), <i>Welle der Solidarität</i> (val solidarnosti)	2/3	0,3	/	/	0,5	2/0
<i>Zustrom</i> (pritok), <i>Zustrom von Migranten</i> (pritok migrantov)	1/4	0,3	/	0,3	0,5	
<i>überfluten</i> (poplaviti)	1/1	/	/	/	0,3	1/2
<i>eindämmen</i> (zajeziti)	1/2	/	/	/	0,5	
<i>Schleuserbanden</i> (tihotapske tolpe), <i>Schleuser-Boot</i> (tihotapski čoln), <i>schleusen</i> (tihotapiti), <i>Schleuser</i> (tihotapci), <i>Schleuseraktivitäten</i> (aktivnosti tihotapcev), <i>Schleusungskriminalität</i> (tihotapski kriminal), <i>Schleusung</i> (tihotapljenje)	7/17	3,5	0,5	0,3	0,3	

Tabela 6: Metafore vode v redakciji članka z dne 14. 7. 2022 ob 17:06 (41.568 besed)

metafore vode						
jezikovne					vizualne/ multimodalne	
type/ token	relativna pogostnost besed na 10.000				token (od skupno 25)	
	opisno besedilo članka			citati		
	besedilo	naslovi	viri			
<i>Druck durch Neuankünfte</i> (pritisk zaradi novih prihodov), <i>Migrationsdruck</i> (migracijski pritiski), <i>politischer/deutscher Druck</i> (politični/nemški pritisk), <i>Druckmittel</i> (sredstvo pritiska), <i>Druck auf X ausüben</i> (izvajati pritisk na X), <i>unter Druck setzen</i> (pritiskati)	7/13	1,6	/	0,5	1,0	
<i>Flüchtlingsstrom</i> (tok beguncev), <i>Migrationsströme</i> (migracijski tokovi), <i>Migrantenstrom</i> (tok migrantov), <i>Ströme von Menschen nach Europa</i> (tokovi ljudi v Evropo), <i>Ströme zu unseren Außengrenzen</i> (tokovi k našim zunanjim mejam)	5/8	/	/	0,2	1,6	1/4
<i>Flüchtlingswelle</i> (begunski val), <i>Welle der Solidarität</i> (val solidarnosti), <i>Ausreisewelle aus der DDR</i> (val izseljevanja iz NDR), <i>Gewaltwelle</i> (val nasilja), <i>afrikanische Welle</i> (afriški val)	5/5	0,5	/	0,5	0,2	2/0
<i>Zustrom von Flüchtlingen</i> (pritok beguncev), <i>Zustrom der Flüchtlinge</i> (pritok beguncev), <i>Zustrom an Flüchtlingen in Griechenland</i> (pritok beguncev v Grčijo)	4/4	/	/	0,2	0,7	
<i>überfluten</i> (poplaviti)	1/1	/	/	/	0,2	1/2

	metafore vode					
	jezikovne					vizualne/ multimodalne
	type/ token	relativna pogostnost besed na 10.000				token (od skupno 25)
		opisno besedilo članka			citati	
	besedilo	naslovi	viri			
<i>eindämmen</i> (zajeziti)	1/3	/	/	0,2	0,5	
<i>überschwemmen</i> (poplaviti)	1/1	/	/	/	0,2	
<i>Schleuserbanden</i> (tihotapske tolpe), <i>(ein) schleusen</i> ((pre)tihotapiti), <i>Schleuser</i> (tihotapci), <i>Schleuserbekämpfung</i> (boj proti tihotapcem), <i>Schleusernetzwerke</i> (tihotapske mreže), <i>Schleusungskriminalität</i> (tihotapski kriminal), <i>Schleusernetze</i> (mreže tihotapcev)	8/29	3,4	/	1,2	1,9	

Rezultati kažejo, da že leta 2017 več kot polovico vseh metafor vode najdemo v citiranih izjavah pomembnih (političnih) akterjev in v drugih citatih, leta 2022 pa se število metafor vode v opisnem besedilu članka še zmanjša. V najnovejši različici članka so razen metafor pritiska in zapornice metafore vode večinoma zastopane v citatih in naslovi citiranih virov. Naj izpostavimo, da je leta 2018 v okviru obširne redakcije v članek vključen tudi metajezikovni komentar o rabi metafor v begunskem diskurzu politologinje Hannah von Grönheim:

Hannah von Grönheim kritisiert die verbreiteten Bezeichnungen „Flüchtlingskrise“, „Flüchtlingsproblem“ oder „Flüchtlingsproblematik“ als „Konstruktion eines Sicherheitsbedarfs“ [...] Oft würden die Bezeichnungen mit Ausdrücken wie „Drama“ oder (englisch) *challenge, risk, large-scale humanitarian crisis, particularly strong and unforeseen pressure* und mit Flutmetaphern ergänzt, die als Dramatisierung wirkten. So verknüpften Politiker den Diskurs um Flucht und Migration oft direkt mit dem Diskurs um europäische oder nationale Sicherheitsbedürfnisse und setzten Flüchtlinge und Migranten mit Kriminellen sprachlich gleich.²⁴ (Wikipedia 2022a)

24 Hannah von Grönheim kritizira razširjene izraze „begunska kriza“, „begunski problem“ ali „begunsko vprašanje“ kot „konstrukcijo potrebe po varnosti“ [...] Izrazom so pogosto dodani izrazi, kot so „drama“ ali angleški izrazi *challenge, risk, large-scale humanitarian crisis, particularly strong in unforeseen pressure*, ter metafore poplave, ki begunsko priseljevanje dramtizirajo. Na ta način politiki neposredno povežejo diskurz o begu in migracijah z diskurzom o evropski ali nacionalni varnosti ter begunce in migrante enačijo s kriminalci.

5 SKLEP

Wikipedija nam omogoča analizirati dinamiko rabe metafor ter drugih jezikovnih in nejezikovnih sredstev na edinstven način, saj lahko analiziramo vse redakcije nekega članka med njegovo izgradnjo v povezavi s komentarji sprememb v članku na diskusijskih straneh in tako rekonstruiramo prizadevanja avtorjev o rabi jezikovnih in nejezikovnih sredstev. Prispevek se osredotoča na dinamiko rabe metafor vode v članku „Flüchtlingskrisen in Europa 2015/2016“ v povezavi z metajezikovnim diskurzom na pripadajočih diskusijskih straneh, ki rabo metafor vode v begunskem diskurzu tabuizira. Analizirani fragment predstavlja pomemben del begunskega diskurza, ki do sedaj ni bil raziskan. Čeprav besedilovrstno v medijih razširjenih metafor vode zaradi težnje po objektivnem slogu ne gre pričakovati v veliki meri, izsledki raziskave pokažejo zanimivo dinamiko rabe metafor vode tako po obsegu (relativna pogostnost) kot glede raznolikosti (type/token ter verbalna, vizualna in multimodalna izraženost) in razporejenosti v besedilu (opisno besedilo, naslovi, citati). Dominantne metafore vode tvorijo raznoliko multimodalno metaforično polje, ki begunce prikazuje kot veliko količino vode v gibanju (kot tok, pritok ali val), ki lahko poplavi celotno Evropo in zato predstavljajo nevarnost, grožnjo in varnostno tveganje. Velike količine beguncev ustvarjajo pritisk na meje Evrope in povzročajo notranje pristiske (metafora pritiska), kar poleg metafor zapornice, ki so večinoma povezane z ilegalnim tihotapljenjem beguncev, stopa v ospredje v zadnjih redakcijah članka. Ker med izgradnjo članka avtorji Wikipedije metafore vode v opisnem besedilu veliko manj uporabljajo in jih nadomestijo z nevtralnimi jezikovnimi sredstvi, to nakazuje, da se pomen občutljive rabe verbalnih metafor vode v begunskem diskurzu zavedajo, vendar pa njihova pogosta zastopanost v citatih kaže na nekritično reprodukcijo metafor iz medijev. Naj izpostavimo, da število vizualnih in multimodalnih metafor vode ostaja nespremenjeno in ni tematizirano v metajezikovni razpravi, kar kaže na ozko dožemanje problematičnosti vodnih metafor v opazovanem fragmentu. Rezultati raziskave tako z več vidikov pomembno dopolnjujejo dosedanje raziskave metafor v medijskem begunskem diskurzu.

LITERATURA

- ANTLOGA, Špela (2020) Vloga metafor in metaforičnih izrazov v medijskem diskurzu. Analiza konceptualizacije boja. J. Vogel (ur.), *Slovenščina - diskurzi, zvrsti in jeziki med identiteto in funkcijo*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2020, 27–34.
- BÖKE, Karin (1997) Die ‘Invasion’ aus den ‘Armenhäusern Europas’. Metaphern im Einwanderungsdiskurs. M. Jung/M. Wengeler/K. Böke (ur.): *Die Sprache des Migrationsdiskurses. Das Reden über ‘Ausländer’ in Medien, Politik und Alltag*. Opladen: Westdeutscher Verlag, 164–193.

- BRATOŽ, Silva (2010) *Metafore našega časa*. Koper: Fakulteta za management.
- BÜHLER, Karl (1982) *Sprachtheorie. Die Darstellungsfunktion der Sprache*. Stuttgart: UTB.
- FAIRCLOUGH, Norman (2003) *Analysing discourse*. London. New York: Routledge
- FIJAŽ, Zoran/Darja FIŠER (2020) Corpus-assisted analysis of water flow metaphors in Slovene online news migration discourse of 2015. D. Fišer/Ph. Smith (ur.), *The dark side of digital platforms: linguistic investigations of socially unacceptable online discourse practices*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 56–84.
- FORCEVILLE, Charles (2008) Metaphor in pictures and multimodal representations. R. Gibbs/W. Jr. Raymond (ur.), *The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought*. Cambridge: Cambridge University Press, 462–482.
- GREDEL, Eva (2018a) Metaphorische Muster zur Europäischen Integration in verschiedenen Sprachversionen der Wikipedia – Die Online-Enzyklopädie als Ressource zum Sprach- und Kulturvergleich. E. Gredel et al. (ur.), 97–121.
- GREDEL, Eva (2018b) *Digitale Diskurse und Wikipedia: Wie das Social Web Interaktion im digitalen Zeitalter verwandelt*. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag.
- GREDEL, Eva/Heidrun KÄMPER/Ruth M. MELL/Janja POLAJNAR (ur.) (2018) *Diskurs - kontrastiv : Diskurslinguistik als Methode zur Erfassung transnationaler und sprachübergreifender Diskursrealitäten*. (Sprache - Politik - Gesellschaft 23). Bremen: Hempen.
- GRUBER, Teresa (2018) Migration, Metaphern und Medien: Metaphorische Konzeptualisierungen der,Flüchtlingskrise (2014/2015) in der spanischen, italienischen und deutschen Presseberichterstattung. L. Kohlrausch/M. Schoeß/M. Zejnelovic (ur.), *Krise: mediale, sprachliche und literarische Horizonte eines viel zitierten Begriffs*. Languagetalks, Würzburg: Königshausen & Neumann, 59–85.
- KRŽIŠNIK, Erika/Marija SMOLIĆ (1999) Metafore, v katerih živimo tukaj in zdaj. V: E. KRŽIŠNIK/M. LOKAR (ur.), *Zbornik predavanj*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 61-80.
- LAKOFF, George/Mark JOHNSON (1980) *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- LIEBERT, Wolf-Andreas (1996) Die transdiskursive Vorstellungswelt zum Aids-Virus. Heterogenität und Einheiten von Textsorten im Übergang von Fachlichkeit und Nichtfachlichkeit. H. Kalverkämper (ur.), *Fachliche Textsorten. Komponenten – Relationen – Strategien*. Tübingen: Gunter Narr, 789–811.
- MICHELIZZA, Mija (2015) *Spletna besedila in jezik na spletu: primer blogov in wikipedije v slovenščini*. Ljubljana: Založba ZRC.
- NIEHR, Thomas (2020) Migrationsdiskurs. Th. Niehr/J. Killian/J. Schiewe (ur.), *Handbuch Sprachkritik*. Stuttgart: J. B. Metzler, 225–232.
- POLAJNAR, Janja (2021) Verbal and multimodal metaphorical patterns in Wikipedia migration discourse. *Xlinguae* 14, 2, 181–206.

- POLAJNAR, Janja/Eva GREDEL (2018) Diskursive Dynamiken zur Bologna-Reform. Eine kontrastive Analyse metaphorischer Muster im Deutschen und im Slowenischen. E. Gredel et al. (ur.), 122–149.
- RICHARDS, Igor Armstrong (1936) *The Philosophy of Rhetoric*. New York: Oxford University Press.
- SCHWARZ-FRIESEL, Monika (2015) Metaphern und ihr persuasives Inferenzpotenzial. C. Spieß/K.-M. Köpcke (ur.): *Metapher und Metonymie. Theoretische, methodische und empirische Zugänge*. Berlin/Boston: de Gruyter, 143–160.
- SPIEB, Constanze (2017) Vom Flüchtlingsstrom bis hin zum Flüchtlingsunami? Metaphern als Meinungsbildner. *Erwachsenenbildung.at: Das Fachmedium für Forschung, Praxis und Diskurs* 31, 1–5.
- SPITZMÜLLER, Jürgen/Ingo WARNKE (2011) *Diskurslinguistik. Eine Einführung in Theorien und Methoden der transtextuellen Sprachanalyse*. Berlin: Walter de Gruyter.
- STEEN, Gerard J. et al. (2010) *A Method for Linguistic Metaphor Identification. From MIP to MIPVU* Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- STORRER, Angelika (2008) Hypertextlinguistik. N. Janich (ur.), *Textlinguistik. 15 Einführungen*. Tübingen: Narr, 211–227.
- STORRER, Angelika (2012) Neue Text- und Schreibformen im Internet: Das Beispiel Wikipedia. J. Köster/H. Feilke (ur.), *Textkompetenzen für die Sekundarstufe II*. Freiburg: Fillibach, 277–304.
- WEINRICH, Harald (1976) *Sprache in Texten*. Stuttgart: Klett.
- WICHMANN, Martin (2018): *Metaphern im Zuwanderungsdiskurs. Linguistische Analysen zur Metaphorik in der politischen Kommunikation*. Frankfurt am Main.

VIRI

- Wikipedia (2022a). Flüchtlingskrise in Europa 2015/2016. 19. 7. 2022. . https://de.wikipedia.org/wiki/Flüchtlingskrise_in_Europa_2015/2016.
- Wikipedia (2022b). Diskusijske strani. 14. 7. 2022. https://de.wikipedia.org/wiki/Diskussion:F1%C3%BCchtlingskrise_in_Europa_2015/2016.
- Wikipedia (2017). Flüchtlingskrise in Europa 2015/2016. 3. 1. 2017. https://de.wikipedia.org/w/index.php?title=F1%C3%BCchtlingskrise_in_Europa_2015/2016&oldid=161210805
- Wikipedia (2015a). Flüchtlingskrise in Europa 2015/2016. 6. 9. 2015. https://de.wikipedia.org/w/index.php?title=F1%C3%BCchtlingskrise_in_Europa_2015/2016&oldid=145759659.
- Wikipedia(2015b).FlüchtlingskriseinEuropa2015/2016.30.11.2015.https://de.wikipedia.org/w/index.php?title=F1%C3%BCchtlingskrise_in_Europa_2015/2016&oldid=148574250.

POVZETEK

METAJEZIKOVNI DISKURZ IN DINAMIKA RABE METAFOR VODE V BEGUNSKEM DISKURZU NEMŠKE JEZIKOVNE RAZLIČICE WIKIPEDIJE

Prispevek obravnava dinamiko rabe metafor vode v begunskem diskurzu, kot se kaže v nemški različici Wikipedije. Prosta enciklopedija omogoča analizirati dinamiko rabe metafor na edinstven način, in sicer s primerjavo redakcij nekega članka v povezavi s komentarji na diskusijskih straneh. Teoretični okvir za analizo metafor vode v analiziranem fragmentu begunskega diskurza predstavlja diskurzno lingvistična analiza, ki se izhajajoč iz Foucaultove tradicije pojmovanja diskurza osredotoča na transtekstualne jezikovne vzorce, in sicer tako na njihovo sistematičnost in kontekstualno rabo kot tudi na njihovo dinamiko. Rezultati študije kažejo, da metafore vode tudi v analiziranem fragmentu begunskega diskurza nemške Wikipedije igrajo pomembno vlogo pri perspektivizaciji beguncev in tvorijo raznoliko metaforično polje. Upad njihove rabe med izgradnjo članka na izpostavljenih delih opisnega besedila gre povezati s konsenzom o občutljivi rabi verbalnih metafor vode v begunskem diskurzu, ki se vzpostavi na diskusijskih straneh. Njihova pogosta zastopanost v citatih kaže na nekritično reprodukcijo metafor iz medijev. Vizualne metafore vode niso tematizirane v metajezikovni razpravi in ne fluktuirajo, kar kaže na ozko dojemanje problematičnosti vodnih metafor v opazovanem fragmentu. Rezultati raziskave z več vidikov pomembno dopolnjujejo dosedanje raziskave metafor v medijskem begunskem diskurzu.

Ključne besede: metafore vode, Wikipedija, diskurzivna dinamika, begunski diskurz, metajezikovni diskurz, nemščina

ABSTRACT

METALINGUISTIC DISCOURSE AND THE DYNAMICS OF WATER METAPHORS IN THE GERMAN VERSION OF WIKIPEDIA

This paper examines the dynamics of the use of water metaphors in refugee discourse as reflected in the German version of Wikipedia. The free encyclopaedia allows us to analyse the dynamics of metaphor use in a unique way, by comparing the edits of an article during its construction in relation to the comments on the discussion pages. The theoretical framework for the analysis of water metaphors in the analysed fragment of refugee discourse is provided by discourse linguistic analysis, which, starting from Foucault's tradition of conceptualizing discourse, focuses on transtextual linguistic patterns, both on their systematicity and contextual use, as well as on their dynamics. The results of the study show that water metaphors play an important role in the perspectivization of refugees in the analysed fragment of refugee discourse from the German Wikipedia, forming a diverse multimodal metaphorical field. The decline in the use of such metaphors over the

course of the article's construction in the highlighted parts of the descriptive text can be linked to the consensus on the sensitive use of water metaphors in refugee discourse that is established on the discussion pages. Their frequent representation in quotations, however, points to an uncritical reproduction of metaphors from the media. Visual water metaphors are not thematized in the metalinguistic discussion and do not fluctuate, which indicates a narrow perception of the problematic nature of water metaphors in the fragment under observation. The results of the research significantly complement previous research on metaphors in media refugee discourse in several respects.

Keywords: water metaphors, Wikipedia, discursive dynamics, refugee discourse, metalinguistic discourse, German